

Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської облдержадміністрації
ВП «Чернігівський центр розвитку місцевого самоврядування»
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
Громадська організація «Спілка жінок Чернігівщини»
Підприємство «Навчально-методичний центр» профспілок

Жінки Чернігівщини: історія і сучасність

Імплементация гендерної рівності у реформу децентралізації у Чернігівській області

**Матеріали
XII обласної науково-практичної конференції
7 лютого 2019 р., м. Чернігів**

**Чернігів
2019**

Збірник матеріалів XII обласної науково-практичної конференції «Жінки Чернігівщини: історія і сучасність». «Імплементация гендерної рівності у реформу децентралізації у Чернігівській області»

Редакційна колегія:

- І.В. Дорожкіна** – голова Громадської організації «Спілка жінок Чернігівщини»
Л.А. Юда – доцент кафедри археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, кандидат педагогічних наук
Т.В. Соломенна – доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, кандидат історичних наук
Р.В. Нагорна – начальник відділу з питань сім'ї та гендерної політики управління у справах сім'ї та молоді Департаменту сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації

Ж72 Жінки Чернігівщини: історія і сучасність. Імплементация гендерної рівності у реформу децентралізації у Чернігівській області. Матеріали XII обласної науково-практичної конференції (Чернігів, 7 лютого 2019 р.); за заг.ред. І.В.Дорожкіної. – Чернігів: ПАТ «ПВК «Десна» 2019. – 100 с.

ISBN 678-966-502-624-2

У збірнику представлені матеріали XII Обласної науково-практичної конференції «Жінки Чернігівщини: історія і сучасність». «Імплементация гендерної рівності у реформу децентралізації у Чернігівській області», що відбулася 7 лютого 2019 року у м. Чернігові.

Видання розраховане на працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, викладачів, студентів, активістів молодіжних і громадських організацій, працівників закладів культури і освіти, кого цікавить досвід впровадження гендерних ініціатив у діяльність об'єднаних територіальних громад.

Відповідність за зміст поданого матеріалу несуть автори.

СЕКЦІЯ 2

ОСВІТНІ, СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ І ІСТОРИКО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ СКЛАДОВОЇ В ДІЯЛЬНІСТЬ ОТГ

Мельник О. Є.,
*проректор з науково-педагогічної та виховної роботи
Чернігівського національного технологічного університету,
доцент, кандидат філософських наук*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ЦЕНТРУ ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ ЧЕРНІГІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Центр гендерної освіти Чернігівського національного технологічного університету розпочав свою діяльність у грудні 2015 року. Створений за підтримки Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти Центр використовує новітні підходи в організації науково-просвітницької роботи, з метою досягнення гендерної рівності та реалізації гендерно чутливої політики в українських закладах вищої освіти.

Необхідною умовою реалізації поставленої мети є застосування сучасних інноваційних форм й методів, котрі, в свою чергу, містять ґрунтовну інформаційно-методичну складову. Вона передбачає надання інформаційних, довідкових та просвітницьких послуг студентам та викладачам ЗВО. Заходи, які здійснюються, дають можливість реалізувати науково-дослідницьку та виховну роботу, включаючи поширення гендерних знань в ході безпосередньої освітньої діяльності викладачів, а також створення соціальних мереж, поширення відповідних матеріалів в університетських друкованих виданнях, через Інтернет, радіо, інші інформаційні засоби. Також вони передбачають проведення семінарів, конференцій, круглих столів, диспутів, квестів та інших наукових і просвітницьких заходів, спрямованих на підвищення рівня поінформованості колективу з гендерних питань, втілення в діяльність освітніх установ кращих гендерних практик, з метою формування гендерно-чутливого середовища в Чернігівському національному технологічному університеті.

Однією з форм такої роботи є проведення гендерного аудиту, метою якого є відображення об'єктивної інформації про гендерну ситуацію в університеті. Алгоритм даного дослідження розроблений Всеукраїнською мережею ОГО [1]. Гендерний аудит являє собою процедуру незалежного оцінювання діяльності організації та має супроводжуватись про-

веденням інформаційної, просвітницької роботи із залученням якомога більшої кількості учасників, які є членами колективу. Гендерний аудит ЗВО є сьогодні і потужним інструментом, здатним привернути увагу до гендерної проблематики в цілому та ініціювати зрушення у досягненні реальної рівності статей в університетському середовищі, активізувати просвітницьку роботу.

Обов'язковими складовими аудиту є не лише аналіз документів, опитування та співбесіди, але й спеціальні навчальні семінари, тренінги, консультації. Гендерний аудит передбачає певні етапи його проведення, дотримання яких приводить до конкретних результатів та полегшує формулювання рекомендацій для подальшої діяльності ВНЗ у формуванні гендерно чутливого простору.

В Чернігівському національному технологічному університеті таке дослідження проводилося в 2016-2017 навчальному році [2]. Центром гендерної освіти ЧНТУ на початку аудиту була проведена низка заходів з метою організації даної форми роботи. До обговорення перспектив гендерного аудиту в ЧНТУ охоче долучилися викладачі, представники громадських організацій та студентського самоврядування: обговорювалися основні напрямки роботи Центру гендерної освіти ЧНТУ, основні етапи проведення гендерного аудиту в ЧНТУ, створення робочої групи з числа осіб, які залучатимуться до підготовки "Гендерного паспорта ЧНТУ". Також очільниці ЦГО ЧНТУ брали участь у тренінгах, науково-практичних семінарах, круглих столах та конференціях, які проводилися МОН України, Всеукраїнською мережею ОГО.

Як результат, гендерний аудит мав широкий резонанс і показав відносний гендерний паритет у студентському середовищі, серед професорсько-викладацького складу, в керівних структурних підрозділах Чернігівського національного технологічного університету.

Як вже зазначалося, даний осередок веде активну інформаційно-просвітницьку роботу, яка сприяє становленню гендерно-відповідальної поведінки молодого покоління. Серед таких заходів слід відзначити круглий стіл «Чоловічий і жіночий світи: пошуки гармонії» (грудень 2016 р.), дискусійна платформа «Світ без насильства: погляд молоді» (7 грудня 2017 р.), дискусійна платформа «Права жінок: український політико-правовий контент» (23 лютого 2018 р.), круглий стіл «Покоління прав людини: жіночий вимір» (12 березня 2018 р.). Слід наголосити, що обговорення актуальних питань, пов'язаних з гендерною складовою суспільного розвитку, відбувається у режимі «вільного мікрофону», кожен учасник має можливість висловити свою позицію щодо даної проблеми.

Міжнародна акція «16 днів проти гендерного насильства» є ключовою в діяльності організацій, пов'язаних з гендерною проблематикою. Цен-

тром гендерної освіти Чернігівського національного технологічного університету в рамках означеної кампанії щорічно проводиться низка заходів, в яких студенти можуть не тільки засвідчити свою громадянську позицію стосовно проявів насильства, а й сформувані основні засади гендерної чутливості та толерантності, як результат продемонструвати гендерно-відповідальну поведінку. Традиційно, в межах цієї акції проводиться ряд заходів, в котрих студенти можуть проявити своє бачення даної проблеми та сформувані новий рівень гендерної культури. Наприклад, конкурс есе “Різні, але рівні”, виставка світлин і фоторобіт “Чоловічий і жіночий світи: пошуки гармонії”, флеш-моб “Залишайся людиною!”, засідання кіноклубу “Новий погляд”, присвячене Міжнародній акції “16 днів проти насильства”, лекція-презентація “Покоління прав людини”, у співпраці з Науковою Бібліотекою ЧНТУ створюються інтерактивні інформаційно-книжкові виставки [3].

Відзначення Міжнародної акції “16 днів проти насильства” в 2018 році проходило під гаслом боротьби проти насильства у молодіжному середовищі. Новаційною, як за формою, так і за змістом, стала панельна дискусія, яка проходила в трьох локаціях – студентських гуртожитках №3, №1 і №5. Захід був організований Центром гендерної освіти ЧНТУ за підтримки Психологічної служби ЧНТУ та за участю кафедр: соціальної роботи; організації соціально-психологічної допомоги населенню; трудового права, адміністративного права та процесу; кримінального права та правосуддя; теорії та історії держави і права, конституційного права. Формат зустрічі дав можливість молодим людям подивитись на цю проблему з різних підходів. Студентів поінформували про зміст і види проявів насилля, про психологічні аспекти агресивної поведінки, про адміністративну і кримінальну відповідальність за вчинення насильницьких дій. За влучним визначенням одного зі спікерів “зустріч у капця” посприяла невимушеній атмосфері заходу, тренінгові вправи психологів спонукали до відвертої розмови про різні прояви насилля, а інформація юриста-професіонала розширила правову обізнаність учасників тренінгу.

Доцільним є використання засобів навчальної діяльності: ілюстративного матеріалу (прикладі сексизму в рекламі, стереотипні зображення жінок і чоловіків у друкованих засобах масової інформації, зразки вітчизняної та зарубіжної соціальної реклами тощо); Internet-технологій (детальне вивчення офіційних сайтів організацій і установ, що здійснюють діяльність у сфері забезпечення гендерної рівності – Міжнародний жіночий правозахисний центр «ЛаСтрада Україна», ПРООН «Програма рівних можливостей та прав жінок в Україні», Музей історії жіноцтва, жіночого і гендерного руху, Громадська організація «Європейський вибір», Програма «EVAW – Права жінок і дітей в Україні» тощо); відео (кіно) лекторіїв (перегляд

та обговорення відеоматеріалів ПРООН «Програма рівних можливостей та прав жінок в Україні», соціальних відеороликів, що були створені учасниками Gender-camp, художніх фільмів, що висвітлюють гендерну дискримінацію тощо); розроблення міні-проектів з формування гендерної культури суспільства (вуличної акції, спрямованої на гармонізацію гендерних відносин, проведення Дня батька, план роботи Клубу жіночого лідерства, програма для роботи Школи рівних можливостей). Використання зазначених методів роботи надасть можливість здійснити гендерний аналіз образів, що пропагуються засобами масової інформації, виробити навички критичного аналізу гендерних стереотипів та їх вплив на особливості гендерної взаємодії, ознайомить із існуючим міжнародним та вітчизняним досвідом у сфері забезпечення гендерної рівності.

Крім роботи в університетському середовищі, ЦГО ЧНТУ сприяє залученню студентів до заходів, які проходять на рівні міста і області. Центр гендерної освіти Чернігівського національного технологічного університету здійснює співпрацю з органами місцевого та обласного самоврядування, громадськими організаціями, іншими ЗВО міста та області, структурними підрозділами ЧНТУ [3].

Таким чином, діяльність Центру гендерної освіти Чернігівського національного технологічного університету сприяє становленню гендерно чутливого середовища та вихованню гендерно відповідальної поведінки студентської молоді не лише на рівні університету, а й на регіональному рівні.

Література:

1. Впровадження гендерного підходу в систему вищої освіти України: досвід та кращі практики Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти ВНЗ 2012-2014 роки / Т.Дрожжина, Т.Ісаєва, Н.Світайло, О. Давліканова. – К., 2014. – 42 с. http://gendercenter.sumdu.edu.ua/images/docs/vpr_g_p.pdf
2. Гендерний паспорт Чернігівського національного технологічного університету: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.stu.cn.ua/media/files/pdf/gender-pasport.pdf>
3. Центр гендерної освіти Чернігівського національного технологічного університету: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.stu.cn.ua/staticpages/gender/>

ЗМІСТ

Голуб В.Л.

Формування й реалізація державної політики щодо забезпечення
рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на
державному та регіональному рівнях в умовах децентралізації 3

Дорожкіна І.В.

Жіночі організації як один із чинників розбудови громадянського
суспільства в об'єднаних територіальних громадах 9

Юда Л.А.

За лаштунками історії: непомічена жіноча ініціатива, яка якісно змінила
громаду 13

Чабак Л.А.

Децентралізація на Чернігівщині: можливості та виклики для жінок 20

Тимощенко К.М.

Гендерний аспект у трудових відносинах та конкурентна заробітна плата .. 24

Аліференко І. М.,

Бібліотека в громаді, як осередок культурного простору 25

Дубик І.В.

Активні жінки – рушійна сила у вирішенні соціальних і культурних
питань у громаді 30

Нагорна Р.В.

Реалізація державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому
насильству в Чернігівській області 33

ВИСТУПИ

Секція 1. ДОСЯГНЕННЯ І ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В ОТГ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Соломенна Т.В.

Гендерний баланс – пріоритет ради Європи: завдання для українських
громад 37

Низовець-Кропата О.А.

Сучасні тенденції ринку праці в умовах децентралізації 42

Сагач О.М.	
Проблема гендерної рівності та її імплементація у сферу освіти	45
Задорожна С.М.	
Актуальність впровадження гендерно-орієнтованого бюджетування для розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні	49
Полторацька С.І.	
Рівність прав і можливостей жінок і чоловіків у сфері економічних відносин	52
Лавріненко Л.І.	
Гендерна нерівність в сучасному українському суспільстві	55
 Секція 2. ОСВІТНІ, СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ І ІСТОРИКО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ СКЛАДОВОЇ В ДІЯЛЬНІСТЬ ОТГ	
Мельник О. Є.	
Інноваційні підходи в організації роботи центру гендерної освіти чернігівського національного технологічного університету	59
Ємець Н. А.	
Вихідні принципи гендерного підходу у вихованні гендерно-відповідальної поведінки студентської молоді	63
Лісова Т.В.	
Гендерні відмінності у професійній діяльності українських вчителів (за даними моніторингового опитування за методологією TALIS)	66
Желіба О.В.	
Сучасні концепції гендерних навчальних курсів	69
Денисенко К.В., Личик О.В.	
Правові засади протидії домашньому насильству в громадах	73
Жидок В.В., Забаштанська Т.В., Бабаченко Л.В.,	
Тиражування гендерних стереотипів через засоби масової інформації та їх вплив на реальне життя	79
Павленко Л.А.	
Роль жіночої ініціативи у вирішенні проблеми безробіття в Чернігові у 1920-х рр.	83
Шара Л.М.	
Соціальний статус жінки в радянській Україні (1920-1930-ті роки)	87
Ромашко К.М.	
Гендерна специфіка роботи відділу Чернігівського губернського виконавчого комітету КП(б)У по роботі серед жінок	91

Науково-інформаційне видання

Жінки Чернігівщини: історія і сучасність

**Імплементация гендерної рівності у реформу
децентралізації у Чернігівській області**

Матеріали XII обласної науково-практичної конференції

Технічний редактор *В. В. Вернигора*
Комп'ютерна верстка *Ю. І. Литвиненко*
Коректор *О.М. Пильник*